

TANÍTÓK EMLÉKMŰVE JÁSZFÉNYSZARUN

Jászfényszarun az iskolai keretek között folyó tanítás az 1700-as években kezdődött el a Római Katolikus Egyház keretein belül. Az eltelt 300 év alatt a tanítók jelentősen hozzájárultak a település szellemiségének gyarapításához, az itt élők tudásának fejlesztéséhez. Városunk történetében érdemük örök és elévülhetetlen. A Fényszaruiak Baráti Egyesülete és az általa létrehozott „Jászfényszaruért” Alapítvány fontosnak tartotta, hogy emléket állítson a tanítóknak, és nevüket megőrizze az utókor számára. Tanítóink valamennyiünk számára, így őseink életében is meghatározó szereppel, sokszor egy életre szóló példaként bírtak és bírnak.

2000 tavaszán egyesületünk tagja Szabó Imrefia Béla szobrászművész vetette fel, hogy Bács-Kiskun megye egyes településeihez hasonlóan „tanítók fájának” állításával örökítsük meg emléküket az utókor számára. A gondolatot szépnek, nemesnek és városunkban is megvalósítandónak ítéltük. Az egyesület elnöksége 2001 tavaszán, alapítványunk pedig ősszel határozott a megvalósításról. Az egyeztetések nyomán némileg módosult az elképzelés, nálunk nem kopjafa, hanem emlékmű állítás mellett döntöttünk. Megbíztuk Szabó Imrefia Béla szobrászművészt az emlékmű terveinek elkészítésével.

2001-ben elkezdődött a tanítók neveinek kutatása, melyet elsősorban az Egri Érseki Levéltárban végeztük. Munkánkat segítette Kiss Péter úr a levéltár vezetője. A latin nyelvű iratok tanulmányozásában Győri Gyula, a Jászapáti Gimnázium ny. igazgatóhelyettese volt segítségünkre. A helyi XX. századi kutatómunkában Zsámboki László és neje, Mészáros Tivadar és Kiss Szidónia nyugalmazott tanárok, egyesületi tagok vettek részt. A névsorunk teljesebbé tétele érdekében Lantos Péter tanár, helytörténeti kutató állami levéltári kutatásait is felhasználtuk.

A közel 300 év alatt több mint 300 tanító végzett, illetve végez nevelői, oktatómunkát településünkön. Közülük 103-an már nem élnek, *ők kerültek be a „halhatatlanok olvasókönyvébe”*. (Névsorukat a beszámoló végén közöljük.) Időközben a formálódó emlékmű funkciója bővült, hiszen az iskola államosításáig fontos szerep jutott az iskola irányításában a mindenkori plébánosoknak, ill. a káplánoknak. Jászfényszarun ezen időszak alatt 36 plébános és 116 káplán teljesített nevelői és lelkipásztori szolgálatot.

A süttöi nehmészakóból készült emlékmű asztalszerű formájával egy katedrát szimbolizál. Az asztalra egy bronzból készült nyitott könyvet helyezett el a művész. A könyv vörösrézlemezből készült lapjain olvashatók a tanítók nevei, ill. az az időszak, ameddig Jászfényszarun tanítottak. Az emlékmű körészének elkészítésére a jászfelsőszentgyörgyi Tóásó Tibor közsobrász, a könyv kivitelezésére Szabó Imrefia Béla szobrászművész kapott megbízást. Az emlékmű jórészt civil szervezetek és magánszemélyek adakozásából valósult meg. A „Jászfényszaruért” Alapítvány a részére felajánlott 1%-okból 312 ezer forinttal, további 70 magán, ill. jogi személy 170 ezer forintot ajánlott fel, 568 ezer forintot pedig FÉBE szavazott meg erre a célra. A város Önkormányzata az emlékműhöz vezető út és díszvilágítás költségét fedezte, mintegy 500 ezer forint összegben.

A immáron közüggé vált május 1-jei Városnap emlékműavató ünnepségre igen sokan jöttek el. A jeles nap 8 órakor a tanítók tiszteletére celebrált szentmisével kezdődött. Az ünnepségen közreműködtek az óvodások, az általános iskola tanulói, a FÉBE Szűcs Mihály Huszárbandériuma, Bordásné Kovács Katalin, Cserhádi Ágnes, a MTV bemondója, Harmath József, Jakus Tímea színművész és a Pedagógus Énekkar.

A megjelenteket Győriné Czeglédi Márta polgármester köszöntötte, majd Dobák Miklós, a Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára mondott avató beszédet, melyből néhány részletet idézünk:

„...Valamikor itt volt a lányiskola, amelyre még néhányan emlékezünk: olajos padlóval, vaskályhával, harmóniummal. Mégis egy csodálatos palota volt számunkra. Azért volt palota, mert a tanítók azzá tették. Nem a padló volt a lényeg, hanem a szellem.

Elgondolkodtam, mi az, ami a pedagógus pálya csodálatosságát adja? Mitől tiszteljük, emlegetjük öreg korunkban is tanítóinkat, tanárainkat? Mitől van az, hogy édesanyám, aki már elmúlt 80 éves, még mindig fel tudja sorolni minden tanítóját, azok intelmeit, mondásait, életbölcseégeit.

Amiért önöket irigyelni lehet: életükben szimbólummá, a gyerekek hőseivé válnak. Mi a titka annak, hogy ez így van? Azt gondolom, az a szerencse és az a lehetőség, hogy önök egyszerre három szerepet is el tudnak látni. A tudás átadójának szerepét, az életfilozófus szerepét, szemléletformálást, világnézet-formálást, s magatartásmintát, példaképet adnak a gyerekeknek, a felnövekvő nemzedéknek. Mit is jelentenek ezek a kategóriák? Nem egyszerűen statikus tudást kaptunk, hanem a tudás vágyát kaptuk meg önöktől. A diplomám 4-5 évenként elavul. Az orvosé, a mérnöké, a szakmunkásé szintén. De ha van az emberben tudásvágy, akkor szeretné megújítani önmagát, ismereteit, akkor versenyt tud tartani az idővel. A második dolog az életfilozófia, az életszemlélet, a világnézet-formálás. Megtanítanak a jó és rossz közötti különbség felismerésére, az emberség, a tisztaság és egymás megbecsülésére függetlenül bőrszíntől, vallástól. A tanítók a lusta és a szorgalmas, a jó és a rossz tanuló között tettek különbséget. S a harmadik dolog a magatartásminta és példakép. Azt gondolom, ez nagyon lényeges dolog. Úgy tudunk ránézni tanítóinkra, mint példaképeinkre, mint egy stabil pontra, néztük, hogyan viselkednek, hogyan reagálnak bizonyos dolgokra, hogyan mennek az utcán, hogyan vásárolnak az üzletben, mit csinálnak az iskolában, s a tanyasi gyerekek pedig azt láthatták, hogyan élnek ott a tanítók családjukkal együtt. A tanító minta volt, példakép volt, s higgyék el, ez döntő a fiatal ember életében, hogy a nevelés és példaadás összetartozó kategória. Ez hát az önök titka: tudásátadás, élet és világszemlélet-formálás, magatartásminta, példaadás. De van még valami, ami szintén csak önöknek adatik meg. Azt szokták mondani, hogy az értelmiségi létnek egyik legizgalmasabb kérdése, hogy az ember megtudja-e valósítani önmagát? Az embernek vannak mindenféle szükségletei: a biztonságra vágyás, a közösségre vágyás, a jó munkára vágyás. De az is szükséglet: meg tudom-e valósítani önmagamam? Ki tudok-e teljesedni? Ki tudom-e adni önmagamról mindazt, amiről úgy gondolom, bennem van. Nos ez az önmegvalósítás, ez önöknek megadatott, de óriási különbség, nagyon sok más értelmiségi pályához képest: az önmegvalósítást önök a diákjaikban mérhetik le. Hová jutottak, meddig jutottak, milyen sikereket értek el. Azaz, önök a tanítványaikban élnek tovább, azt gondolom, ennél nagyobb ajándékot nem adhat a sors.

Mindezek alapján megkérdezhetnék: megbecsüljük-e, megbecsültük-e tanítóinkat, tanárainkat, pedagógusainkat. A válaszom: igen is, meg nem is. Szavakban mindig. Nagyon szépeket tudtak mondani az elmúlt két-háromszáz évben a pedagógusoknak. Tettekben már egy kicsit problematikusabb, ha az anyagi és egyéb más feltételekre gondolok. Nem akarom ezt a szép napot elrontani ilyen kérdésekkel, de hozzá kell tegyem: kormányoktól függetlenül, természetesen különböző módon támogatták a pedagógusokat, de nem olyan mértékben, ahogyan kellett volna. Pedig tüzzel játszanak a politikusok, mert eddigi sikereinket Európában, a gazdaságban soha nem érhattük volna el, vagy a Nobel-díjasaink soha nem lehettek volna ilyen szép létszámban, ha nem áll mögöttes egy közoktatás, ha nincsenek mögöttes a nemzet önzetlen robotosai. S higgyék el, hogy ez az, ami egyetlen olyan erőforrás lehet Magyarország számára, amely segítségével megadatik, hogy emelt fővel menjünk az Európai Unióba, amikor azt mondja majd egy német vagy francia állampolgár: ez igen, ezek a magyarok okosak, szorgalmasak, innovatívak, meg tudnak újulni. Ez pedig nem a politikusokon múlik, hanem Önökön! Akik kicsi koruktól fogva a kis embereket nevelik, akik tudást adnak át, szorgalomra, megújulásra tanítják őket....”

A beszéd elhangzása után Nagyné Kiss Mária a FÉBE alelnöke, Mészáros László a „Jászfényszaruért” Alapítvány Kuratóriumának elnöke, Győriné Czeglédi Márta polgármester és Szakali János iskolaigazgató közösen leplezték le az emlékművet. Ezt követően a tanítók, tanárok emlékére piramis tölgyfát ültettek el a volt és jelenlegi iskolaigazgatók. Az emlékművet Csőke György esperes, plébános szentelte meg, majd koszorúzások következtek.

Az elszármazottak nevében Nagy Lászlóné (sz.: Sztojkov Erzsébet) és Gál István tanító leánya Darabos Pálné (sz.: Gál Ágota) az Országos Széchenyi Könyvtár nyugdíjasa mondott köszönetet. A megvalósításban résztvevők munkáját Tóth Tibor FÉBE elnöke köszönte meg.

Az 1754-től napjainkig a „halhatatlanok olvasókönyvébe” bekerült tanítók, tanárok nevei:

<i>Jakab László</i>	<i>1754-1755</i>
<i>Mátyus Ferenc</i>	<i>1755-1769</i>
<i>Kompóty Lőrinc</i>	<i>1762-1769</i>
<i>Rudinszky Antal</i>	<i>1770-1792</i>

<i>Mészáros Pál</i>	1784-1815
<i>Promer János</i>	1792-1793
<i>Gonda Pál</i>	1793-1794
<i>Hanyó János</i>	1794-1796
<i>Molnár László</i>	1796-1809
<i>Kőszeghy Ferenc</i>	1798-1833
<i>Mosótzai Antal</i>	1810-1828
<i>Bezzeg Márton</i>	1816-1831
<i>Scipiades János</i>	1834-1873
<i>Kátó József</i>	1849-1890
<i>Percz Antal</i>	1852-1892
<i>Boros István</i>	1861-1904
<i>Gúgi János</i>	1869-1873
<i>Stanczel Anna</i>	1873-1911
<i>Zimányi Ilona</i>	1873-1892
<i>Kovács Flórián</i>	1883-1884
<i>Mánásy Pál</i>	1884-1892
<i>Zakkay József</i>	1884-1885
<i>Sváby Dezső</i>	1888-1889
<i>Márkus János</i>	1890-1926
<i>Nedelka András</i>	1891-1892
<i>Támár Emma</i>	1891-1892
<i>Dausz Sándor</i>	1892-1896
<i>Hodek Ferenc</i>	1892-1893
<i>Kertész János</i>	1893-1927
<i>Adamszik István</i>	1897-1899
<i>Csuha József</i>	1897-1898
<i>Gruber Emil</i>	1897-1899
<i>Baumgartner János</i>	1898-1899
<i>Bubla Róza</i>	1899-1901
<i>Hamza György</i>	1899-1904
<i>Paulovits Mária</i>	1899-1900
<i>Fábryné Szalai Ilona</i>	1900-1929
<i>Velsinszkyné Hamza Margit</i>	1901-1924
<i>Koósch János</i>	1904-1913
<i>Marton Károly</i>	1904-1911
<i>Négyessy Ferenc</i>	1904-1905
<i>Lung Gizella</i>	1905-1940
<i>Piffkó Antal</i>	1905-1909
<i>Velsinszky József</i>	1905-1915
<i>Martonné Márkus Irén</i>	1907-1911
<i>Guricsky Jolán</i>	1910-1912
<i>Danassy Mária</i>	1911-1941
<i>Jókits Ilona</i>	1911-1912
<i>Jókits József</i>	1911-1917
<i>Antal Aladár</i>	1912-1915
<i>Marcányi Győző</i>	1912-1921
<i>Gusztin Mihály</i>	1913-1936

<i>Mácsay Albert</i>	1913-1929
<i>Tóth János</i>	1913-1949
<i>Kalivoda Kálmán</i>	1914-1917
<i>Marcányi Mária</i>	1915-1918
<i>Ürményiné Perlaky Aranka</i>	1915-1918
<i>Adamcsek Imre</i>	1917-1958
<i>Boros Sándor</i>	1917-1927
<i>Noge Gyula</i>	1922-1962
<i>Havassy Anna</i>	1923-1947
<i>Seress Erzsébet</i>	1923-1961
<i>Csiky Margit</i>	1924-1965
<i>Haffner Dezsőné</i>	1925-1966
<i>Gál István</i>	1926-1941
<i>Geng Márton</i>	1926-1939
<i>Novothny Isván</i>	1926-1935
<i>Kolb Gyöző</i>	1928-1941
<i>Novothnyiné Rimóczi Terézia</i>	1929-1936
<i>Zingay Béla</i>	1929-1957
<i>Rimóczy Ilona</i>	1931-1933
<i>Márkus Mária</i>	1934-1956
<i>Pénzes Miklós</i>	1936-1970
<i>Kiss István</i>	1936-1950
<i>Kispál János</i>	1936-1938
<i>Kiss Katalin</i>	1937-1950
<i>Vastag Mária</i>	1938-1966
<i>Agócs István</i>	1939-1941
<i>Kolb Gyözőné</i>	1939-1941
<i>Miklósi István</i>	1941-1951
<i>Kispál Sándor</i>	1942-1951
<i>Probocskai Zoltán</i>	1942-1947
<i>Seress Gábor</i>	1945-1946
<i>Görbe Emánuel</i>	1946-1952
<i>Seress Ilona</i>	1948-1961
<i>Császár János</i>	1950-1951
<i>Fodor Éva</i>	1950-1966
<i>Veréb Józsefné</i>	1950-1952
<i>Csáder Margit</i>	1951-1952
<i>Hesz Ernő</i>	1952-1972
<i>Kertai László</i>	1952-1957
<i>Ballagó Gyula</i>	1953-1954
<i>Csirke Béláné</i>	1953-1970
<i>Csák Ferenc</i>	1955-1959
<i>Mészáros Ferenc</i>	1955-1957
<i>Kiss József</i>	1957-1985
<i>Rusai Pál</i>	1958-1972
<i>Zsámboki Zoltán</i>	1958-1988
<i>Király Lászlóné</i>	1970-1975
<i>Kovács András</i>	1972-1986
<i>Réz Sándor</i>	1975-1983
<i>Sass Istvánné</i>	1975-1976

Bordásné Penczner Mária 1977-1991